

poza zwierzchnikami duchownymi nie zna tak dobrze historii Kościoła, papieżstwa i Watykanu. Ten niewielki obszar, który od 1929 roku na mocy Traktatów Laterańskich „nabrał kształtu współczesnego państwa”, przyciąga wiele ludzi. Są oni nie tylko wyznawcami, ale też poszukiwaczami nowych, ciekawych wrażeń z życia tego małego miasta.

Tajemnice Watykanu to wyjątkowo wartościowa monografia. Dzięki niej odbiorca ma możliwość poznania odpowiedzi na pytania owiane sekretami, nieścisłościami i często irytacją najwyższych władz duchownych. Odwołanie się do kwestii historycznych i wyjaśnienie niuansów dyplomacji watykańskiej, tworzy z omawianej pozycji doskonały zbiór najważniejszych momentów z działalności Stolicy Apostolskiej. Adresowana jest ona do szerokiego kręgu polityków, jak również do „szarego obywatela”. Bernard Lecomte demaskuje „Świętą Instytucję”, która często ukrywa intrygujące wątki z życia Watykanu. Niepokoi tym samym katolickie duchowieństwo i podważa ich moralny autorytet. Jednocześnie stara się wytłumaczyć takie postępowanie Kościoła i zmusić czytelnika do samodzielnej oceny „boskiej dyplomacji na ziemi”.

Justyna CYWONIUK

Łódź

Klaudia Kałużna, Remigiusz Rosicki, *Wymiary bezpieczeństwa energetycznego Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, Poznań 2010, ss. 284.

Dr Klaudia Kałużna jest absolwentką politologii na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W 2009 roku obroniła pracę doktorską pt. *Globalizacja sektora usług Unii Europejskiej* na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM.

Dr Remigiusz Rosicki jest absolwentem prawa, politologii i filozofii na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W 2010 obronił pracę doktorską pt. *Próby kształtowania polityki bezpieczeństwa energetycznego w Unii Europejskiej. Interesy i grupy interesów*.

Wymiary bezpieczeństwa energetycznego, od czasu zerwania sojuszu państw Europy Środkowo-Wschodniej ze Związkiem Radzieckim, a tym bardziej po rozszerzeniu Unii Europejskiej o nowe państwa, stały się jednym z kluczowych zagadnień polityki prowadzonej tak przez państwa członkowskie, jak i Unię Europejską jako organizację. Problem ten od kilku lat jest również szeroko dyskutowany w Polsce w kontekście uniezależnienia się od dostaw surowców energetycznych z Rosji.

Autorzy omawianej pracy we wstępie stwierdzają, że „Bezpieczeństwo energetyczne jest jedną z najbardziej dyskutowanych kwestii przez państwa członkowskie UE. Spory wokół energetyki w UE i w poszczególnych państwach członkowskich wynikają ze strategicznej pozycji tego sektora dla funkcjonowa-

nia państw i społeczeństw. *Polityka energetyczna UE z 2007 r.* stwierdza jednoznacznie, że czasy taniej energii się skończyły, ponadto UE stoi przed poważnymi wyzwaniami, do których należy zaliczyć m.in.: wzrost zależności importowej od surowców, kurczące się zasoby surowców na obszarze UE, zmiany klimatyczne¹.

Bez wątplenia kwestie te są obecne w przestrzeni publicznej każdego z państw członkowskich. Czy na tej podstawie możemy jednak przesądzić, że Unia Europejska, jako organizacja będzie w stanie sformułować założenia wspólnej polityki w sektorze energetycznym? Samo zdefiniowanie problemu nie stanowi o jego rozwiązaniu.

Autorzy są tego świadomi dlatego w swojej pracy przedstawiają wymiary bezpieczeństwa energetycznego i analizują możliwość prowadzenia z tej perspektywy polityki przez Unię Europejską.

W swoich rozważaniach dochodzą do wniosku, że omawiana problematyka zmusiła ich do analizy grup interesów, które funkcjonują w energetyce. To z kolei doprowadziło K. Kałużną i R. Rosickiego do określenia dwóch płaszczyzn działalności w zakresie polityki bezpieczeństwa energetycznego. Jedną z nich jest płaszczyzna formalna, oficjalna, druga pozostająca w sferze wpływów pozaformalnych.

Takie podejście do analizowanego przedmiotu stanowi próbę wyjścia poza ujęcie instytucjonalne, co stanowi niewątpliwą atut omawianej monografii. Autorzy w sposób przekonujący uzasadniają takie podejście pisząc, że „odejście od ujęcia instytucjonalnego przy analizie interesów w polityce energetycznej w UE wynika ze znacznej dynamiki samej polityki, jak i wielu działań o charakterze nieformalnym, ponadto ujęcie instytucjonalne sprowadziłoby się do analizy finalnych funkcji UE i państw”².

Autorzy stawiają w centrum swoich zainteresowań grupy interesów i sieciowe powiązania różnych podmiotów (indywidualnych i zbiorowych), które posługują się partykularnymi interesami i są w stanie działać w taki sposób, by je zabezpieczyć lub tak, by uniemożliwić ich realizację innym.

Konstrukcja pracy opiera się na trzech częściach i 7 rozdziałach. Trzy części odpowiadają głównym blokom tematycznym: potencjałowi energetycznemu UE (ze szczególnym uwzględnieniem potencjału energetycznego UE w wymiarze globalnym), polityce energetycznej UE w procesie przemian (w aspekcie historycznym, instytucjonalnym i normatywnym), interesom i grupom interesów w polityce energetycznej UE.

Punkt wyjścia przedstawianych analiz stanowią zagadnienia ogólne, w których autorzy przedstawiają zarys rozumienia pojęcia bezpieczeństwa energetycznego oraz rozwijają sposób definiowania kategorii interesu, która to kategoria jest kluczowym pojęciem dla rozwiązania problemów badawczych, których rozwiązanie postawili sobie za cel autorzy.

¹ K. Kałużna, R. Rosicki, *Wymiary bezpieczeństwa energetycznego Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, Poznań 2010, s. 9.

² Ibidem, s. 11.

Rozdziały I i II stanowią analizę potencjału energetycznego UE w wymiarze globalnym, ze szczególnym uwzględnieniem bezpieczeństwa energetycznego. Głównymi problemami – w zakresie analizy bezpieczeństwa i potencjału energetycznego – pozostają zasoby surowców energetycznych, a także produkcja oraz konsumpcja surowców i energii.

Jako cel tych rozdziałów autorzy określili ukazanie globalnego kontekstu gospodarczego, który wpływa na kształtowanie polityki bezpieczeństwa energetycznego w UE.

Rozdziały III, IV i V dotyczą przemian polityki energetycznej WE/UE w aspekcie historycznym, instytucjonalnym i normatywnym.

Rozdział trzeci stanowi rys historyczny kształtowania się polityki energetycznej WE/UE od lat 50-tych XX wieku do pierwszej dekady XXI wieku. W rozdziale tym przedstawiono główne przesłanki i cele polityki energetycznej WE/UE.

Rozdział czwarty stanowi analizę instytucji, które mają istotne znaczenie w rozwoju polityki energetycznej UE od lat 90-tych XX wieku do pierwszej dekady XXI wieku.

W rozdziale piątym autorzy dokonali analizy dokumentów unijnych, które podejmowały problematykę polityki energetycznej i bezpieczeństwa energetycznego.

Rozdziały VI i VII skupiają się na analizie różnych interesów w polityce bezpieczeństwa energetycznego. Główne poziomy analizy to: globalny, geopolityczny, poszczególnych państw członkowskich i rynków energetycznych.

Konstrukcja pracy, postawione problemy i podjęta próba ich rozwiązania stanowią niewątpliwy atut omawianej monografii. Autorzy wykazują w niej szeroki zasób wiedzy, znajomość problematyki, krytyczne spojrzenie. Wykorzystana w pracy literatura stanowi tego dowody. W jej ramach znajdujemy materiały, które przy omawianej problematyce stanowią klucz do powodzenia pracy badawczej. Zasadnym będzie przytoczenie niektórych z nich. I tak do analizy statystycznej autorzy wykorzystali: *Annual Report of Royal Dutch Shell 2007* (Shell), *Annual Statistical Bulletin 2008* (OPEC), *BP Statistical Review of World Energy* (BP), *China Wind Power Report 2007* (GWEC), *Electricity information 2007* (IEA), *European Energy and Transport. Trends to 2030 – update 2007* (KE), *Global Wind Energy Outlook 2008* (GWEC), *Global Wind Energy Development Report 2006* (GWEC), *Key World Energy Statistics* (IEA), *Nuclear Technology Review 2008* (IAEA), *OAPEC – The Secretary General's 34th Annual Report* (OAPEC), *Panorama of energy. Energy statistics to support UE policies and solutions*, 2009 edition (Eurostat), *UE energy and transport in figures. Statistical pocket-book 2009* (KE), *Uranium 2007: Resources, Production and demand* (OECD/NEA/IAEA), *World Energy Outlook 2007* (OECD/IEA), *World Energy Outlook 2008* (OECD/IEA), *World Investment Report, Transnational Corporations and the Infrastructure Challenge* (UNCTAD).

Dodatkowo w pracy autorzy wykorzystali opracowania i informacje następujących instytucji i podmiotów gospodarczych: CEDIGAZ, CIA, DENA, EIA, Endesa, Eni, ERGEG, Eurostat, EWEA, Gazprom, GUS, Miller & Lents, Natio-

nal Bureau of Statistics of China, Norweski Dyrektoriat Naftowy, PAP, StatOilHydro, World Energy Council, World Steel Association.

Bibliografia zawiera 56 materiałów źródłowych, 181 monografii, 28 artykułów naukowych, 194 artykuły publicystyczne i inne oraz 54 raporty, opracowania statystyczne i analizy. Pozycje bibliograficzne w dużej części są anglojęzyczne.

Reasumując praca Klaudii Kałużnej i Remigiusza Rosickiego, *Wymiary bezpieczeństwa energetycznego Unii Europejskiej*, łączy przyjęte założenia metodologiczno-teoretyczne z analizą materiału empirycznego, niewątpliwie stanowi oryginalne rozwiązanie istotnego zagadnienia naukowego, bezpośrednio wynikającego z historycznej i bieżącej analizy polityki prowadzonej przez państwa członkowskie UE, przez samą UE, jak i grupy interesów.

Autorzy wykazali się wiedzą teoretyczną z zakresu nauki o stosunkach międzynarodowych, umiejętnością zastosowania kategorii i definiowania tych kategorii, jak i zastosowania ich jako narzędzia do analizy i rozwiązania postawionych przed sobą problemów badawczych.

Bez wątpienia ich praca stanowi istotny wkład w problematykę bezpieczeństwa energetycznego. Na jej podstawie możemy przewidzieć w jakim kierunku rozwijać się będzie polityka energetyczna UE i czy możliwe będzie stwierdzenie, że z taką polityką wiązać możemy nadzieje. Praca jest godna przeczytania.

Krzysztof STRZELCZYK

Poznań

Czterotomowa seria tekstów Jacka Kuronia:

Jacek Kuroń, *Autobiografia*, Warszawa 2009, ss. 975.

Jacek Kuroń, *Dojrzwianie. Pisma polityczne 1964–1968*, red. S. Liszka, M. Sutowski, Warszawa 2009, ss. 169.

Jacek Kuroń, *Opozycja. Pisma polityczne 1969–1989*, red. M. Sutowski, M. Kropiwnicki, S. Liszka, Warszawa 2010, ss. 399.

Jacek Kuroń, *Nadzieja i rozczarowanie. Pisma polityczne 1989–2004*, red. M. Boguta, M. Kropiwnicki, M. Sutowski, Warszawa 2010, ss. 687.

Jacek Kuroń odegrał niewątpliwie znaczącą rolę w historii Polski XX wieku. Niestety, dotychczas nie ukazała się biografia obejmująca całościowo jego polityczną i społeczną działalność. Kuroń pozostawił jednak po sobie bogate zbiory publicystyki, a także książki o charakterze autobiograficznym. Wydawnictwo Krytyki Politycznej przy wsparciu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego